

Дејан САВОВСКИ

ПРЕМОЛЧУВАЊЕ БЕЗ ОДГОВОР

Еволутивниот развој на НАТО го карактеризираат неколку последователни фази, кои се резултат на преземените политички активности кон новонастанатите состојби во светот.

Затоа во овој текст основна цел ми е да дадам кратка анализа на целата геостратешка состојба, гледано од мој аспект. На почетокот на деведесеттите години на минатиот век Европа влезе во нова ера, ера која за многумина ветуваше подобра иднина, особено за земјите од Централна и од Источна Европа. Советскиот Сојуз се распадна, а новите држави почнаа да градат ново, слободно општество. Беа урнати сидовите кои ги делеа народите и идеите. Обединувањето на Германија значеше крај на поделбите на Европа. Народите ја избраа слободата, економската слобода, мирот, демократијата или кратко речено, Европа - цела и слободна. Овие промени имаа огромно значење за новите процеси и релации, кои следуваа во структурата на НАТО. Како мултинационална и меѓудржавна асоцијација на слободни и независни држави многу брзо ги ре-афирмира ставовите за отвореност и кооперативност, од аспект на подготовка за зачленување на новите "перспективни" членки. За таа цел е направена "Студија за проширување", во која секоја одлука за покана на аспирантот да почне разговори за прием со Алијансата е донесена врз база на "случај до случај", во согласност со параграф 8

од Декларацијата на Мадридскиот и на Вашингтонскиот самит. Самите перформанси на кандидатот, во контекст на демократските реформи, пазарната економија, цивилната контрола на војската, како и многу други услови, по автоматизам не значат и обезбедено членство. Тоа е потребен, но не и доволен услов. Предвидено е од новите членки да не се бара само да даваат придонес во традиционалните мисии, како што беше колективната одбрана, туку и во новите мисии од типот чување на мирот, борба против тероризмот, кризниот менаџмент и слично. Студијата, исто така, нагласува дека државите кои имаат етнички не-

доразбирања и нерешени територијални проблеми, вклучувајќи и иредентистички барања или проблеми кои се решаваат под меѓународна јурисдикција, овие проблеми мора да ги решат пред пристапот во Алијансата, со мирни средства и во согласност со принципите на ОБСЕ. Од особено значење за нас, Македонците, е последниот услов од оваа Студија, кој се однесува на проширувањето на Алијансата, каде што децидно стои дека сите одлуки се донесуваат со консензус - заснован врз заклучокот дека ќе придонесе за внатрешна без-

СÈ ШТО СЕ СЛУЧУВА, СЕ СЛУЧУВА СО ПРИЧИНА

бедност и стабилност, но и дека ниедна членка нема право на вето доколку зачленувањето е од општ интерес на Алијансата. Можеби не случајно Букурешкиот Самит личеше на средба на нервозни сојузници, каде Европа покажа поголема солидарност со Грција, што Американците воопшто не ги импресионираше, кои од своите европски сојузници дури и ултимативно бараа воената стратегија да ја прилагодат на денешната реалност, како можност за евентуална закана. Многу аналитичари сметаат дека зад тврдиот став на Грција, всушност стои финансиски и воено консолидираната

Русија, која полека ги презема некогашните позиции на Советскиот Сојуз. Можното повторно воено присуство на Русите на Балканот во голема мера на Западот ќе му отежнува во донесувањето одлуки, кои сигурно значително ќе бидат на штета на суверенитетот и територијалниот интегритет на малите земји. Одлучноста на Русија, која и по прашањето за инсталирање на американските ракети во Европа, покажа дека постигнала статус на велесила без која не може ништо да се направи. Очигледно, доколку сака безбедност и просперитет на својата регија, Европската унија мора да води принципиелна политика, која неопосредно ја засега Русија, но и Русите ќе мора многу брзо да одлучат дали сакаат да бидат пријатели, непријатели или нешто помеѓу. Секое заострување во односите САД-Русија, на Европа ќе ги носат поголеми и комплицирани проблеми, за чие решавање ќе бидат потребни многу мудрост и конкретни отстапки. Нејзината енергетска зависност од Русија, од една страна, како и расклинканото сојузништво со САД сторено поради Ирак, а и сериозните проблеми во Авганистан, од друга страна, со сигурност ја оправдуваат нејзината амбивалентност и улогата на нем посредник. Едно е јасно, Европа сè уште не е подготвена да се откаже од врските со САД во одржувањето на својата безбедност. На глобален план засега никој не

предвидува судир меѓу НАТО и Русија. Од сè ова останува дилемата која е тешко да се дефинира и објасни. Кои треба да бидат идните задачи на Алијансата? Одговорот на ова прашање бара анализа на меѓународната состојба во годините кои доаѓаат. Сè ова како рефлексивна влијаеше на атмосферата на овој, за многумина контроверзен, Самит каде повторно беше констатирано дека состојбата на меѓународен план не е добра. Клучно е прашањето дали во Букурешт почна новата студена војна во XXI век. И дали поради тоа сите се толку нервозни.